

En skola för livsresor

Centerpartiet

Innehåll

Inledning	1
Våra prioriteringar för en skola för livsresor	2
1. En bra start med fokus på språket	3
2. Ett tydligt resursfördelningssystem	6
3. Höga förväntningar och betyg att lita på	8
4. Stöd till elever efter behov	10
5. Utbildning som leder till jobb	12
6. Valfrihet med rimlighet	14
7. Stöd till små skolor	16
8. Ett starkt pedagogiskt ledarskap med tillit till professionen	17
Förslag till beslut	19

1 Inledning

2 För Centerpartiet är liberalismen och tron på den enskilda människans okränkbarhet och potential
3 en självklar grund för samhället. Centerpartiets liberalism är social, decentralistisk och grön –
4 jordnära och frihetlig. Den bygger på rättvisa och hållbarhet. Det är dessa värderingar som
5 genomsyrar detta program.

6 Centerpartiet vill se ett samhälle där ansvar belönas och där makt ska finnas så nära människor
7 som möjligt. Ett samhälle där varje människa får möjlighet att skapa sin egen livsresa. Den
8 livsresan börjar i förskola och skola.

9 Syftet med detta program är att bidra till en förskola och skola som möjliggör livsresor. Att varje
10 enskild individs frihet att välja sin väg och varje barns rätt att få stöd och stöttning för att nå sin
11 fulla potential sätts i första rummet. I dagsläget befinner sig svensk skola inte där. Därför måste
12 skolans kärnuppdrag och kraften i varje elev, stärkas.

13 Grunden för livsresor byggs genom kunskap, bildning, förmågor och rättigheter. Den kunskap och
14 de förmågor som förmedlas i skolan är helt avgörande – såväl för individens livsresa som för
15 samhället i stort och Sveriges konkurrenskraft. Därför vill vi stärka skolans kunskapsuppdrag och
16 säkra att alla barn och elever når sin fulla potential. Det möjliggörs genom dialog mellan hem och
17 skola och föräldrars engagemang. Genom höga förväntningar som kombineras med stort
18 förtroende, stöttning och stöd.

19 Friheten att välja och påverka sin egen väg i livet är viktig även i skolan. Därför vill Centerpartiet
20 stärka valfriheten genom att säkra att alla väljer skola på lika villkor. Alla barn ska få önska skola
21 och alla barn ska ha möjlighet att välja alla skolor.

22 Friheten kommer ifrån möjligheten att klara sig i samhället. Varje barn som inte lär sig de mest
23 grundläggande förmågorna har också förlorat en del av sin frihet. Därför måste undervisningen i de
24 grundläggande förmågorna – läsa, skriva och räkna – stärkas i svensk skola. Samtidigt måste
25 elever få med sig de kunskaper och förmågor som ett modernt, öppet och digitalt samhälle
26 förutsätter.

27 Friheten måste också öka för förskolans och skolans professioner. Lärare måste ha frihet att styra i
28 klassrummet och rektorer frihet att styra sin organisation. Lärarnas undervisning i klassrummet
29 ska inte styras av utbildningspolitikernas pekpinna – vare sig från kommunen eller från ministrar i
30 Stockholm. Förtroendet för professionen måste återskapas. Dessutom behöver vi fler vägar för att
31 kunna gå från obehörig till behörig lärare, utan att tumma på vare sig utbildning eller kvalitet.
32 Lärare måste också få rätt förutsättningar för att kunna arbeta för att fler elever ska klara skolan.

33 När kommunen stänger en skola måste friheten att etablera en egen skola finnas. Rätten att skapa
34 alternativ och nya möjligheter måste finnas kvar. Med den rätten kommer också ansvar. Det
35 ansvaret gäller elevers möjlighet och rätt till utbildning. Vi måste kombinera valfrihet med
36 rimlighet.

37 Att ta ansvar ska också belönas. Det gäller både för lärare och rektorer, men också i fördelningen
38 av resurser. För Centerpartiet är det självklart att huvudmän som tar ansvar för att det finns skolor
39 i hela landet, att eleverna som har det svårast får extra stöd eller att det är behöriga lärare som
40 anställs, ska ha mer betalt. Den som tar ansvar ska belönas.

41 Vi har ett gemensamt ansvar som samhälle för att eleverna mår bra i skolan. Skolan måste vara en
42 trygg plats för alla. Det skapar vi genom att säkra att det finns någon vuxen för eleverna att prata
43 med när det behövs, att alla behandlas lika och genom att säkra att kränkningar inte har någon
44 plats i skolan. Vi har också ett ansvar för att alla elever bemöts utifrån sina förutsättningar, att
45 stärka barns självkänsla och självförtroende i skolan. Det arbetet måste inkludera alla barn. Vi kan
46 inte se på när elev efter elev inte klarar av skolan och på grund av det mår dåligt. Elever är olika.
47 Den elev som har ett fysiskt funktionshinder, en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, är
48 särbegåvad eller har andra funktionsnedsättningar måste få ett stöd och bemötande utifrån sina
49 egna förutsättningar. Det betyder inte att vi ska ha lägre förväntningar, utan att vi ska ha höga
50 förväntningar – på alla elever. Skolan har ett ansvar att utmana eleverna och stimulera deras
51 lärande. Det gäller även högpresterande elever. Varje elev ska kunna nå sin fulla potential oavsett
52 vilken skola de går på.

53 Vi har ett gemensamt ansvar för att tillsammans stärka svensk skola. För Centerpartiet är det
54 tydligt att svensk skola i grunden är väldigt bra, men att systemet måste utvecklas. Sveriges elever
55 ligger i topp i internationella mätningar. Men idag misslyckas vi med att utjämna skillnader mellan
56 elever och att ge elever tillräckligt med stöd som är i behov av det. Det gäller inte minst de elever
57 som kommer från resurssvaga hem eller som inte har svenska som modersmål

58 Med liberala och decentralistiska reformer, som utgår ifrån lokala förutsättningar, kan vi skapa en
59 skola för livsresor för alla barn. En förskola och skola där barn och elever både får de kunskaper de
60 behöver och en vardag som de mår bra i. Oavsett eventuella funktionsnedsättningar,
61 socioekonomisk bakgrund, kön eller ursprung. Det är så vi bygger Sverige stark som
62 kunskapsnation. Det är så vi möjliggör livsresor. Det är så svensk förskola och skola ser ut när
63 Centerpartiet får bestämma.

64 **Våra prioriteringar för en skola för livsresor**

65

	En bra start med fokus på språket
	Ett tydligt resursfördelningssystem
	Höga förväntningar och betyg att lita på
	Stöd till elever efter behov
	Utbildning som leder till jobb
	Valfrihet med rimlighet
	Stöd till små skolor
	Ett starkt pedagogiskt ledarskap

1. En bra start med fokus på språket

67 Grunden för det livslånga lärandet läggs i förskola och skola. Förmågan att läsa, skriva och tala
68 svenska är nyckeln till kunskap och till det svenska samhället. Det skapar förutsättningar för det
69 livslånga lärandet och livsresor.
70

71 **Problembild**

72 Många – alltför många – startar sin livsresa med hinder som restes redan innan de kom till världen,
73 och ett barns första år har stor påverkan på hur resten av livet blir. Barn som växer upp i
74 studievana hem med gott om stöd och ekonomiska resurser har i snitt större ordförråd, får bättre
75 betyg och tjänar mer pengar i vuxen ålder. För barn som växer upp med svårare förutsättningar
76 hemma blir livet i många fall tuffare längre fram, med i snitt sämre skolresultat, lägre
77 livsinkomster, högre arbetslöshet och i flera fall sociala problem.

78 Men det måste inte vara så. Studie efter studie visar nämligen att en bra förskola gynnar barn
79 genom hela livet och att barn med sämre förutsättningar gynnas mest av alla. Skolan är samhällets
80 viktigaste motor för livsresor och den effekten börjar redan när barnen är små. Därför är det så
81 viktigt för oss att höja kvaliteten i förskolan, bland annat genom att satsa mer på pedagogerna.

82 Det räcker dock inte att förbättra förskolan om många barn inte ens går där. Hösten 2022 var 86
83 procent av samtliga barn mellan ett och fem år inskrivna i förskola. Lägst andel inskrivna barn
84 finns i storstädernas socioekonomiskt utsatta förorter, högst andel finns i mindre städer och
85 tätorter. Det är tre gånger vanligare att barn till utrikes födda föräldrar inte är inskrivna än barn till
86 svenskfödda, och detsamma gäller familjer med låg ekonomisk standard. Störst skillnad finns
87 bland tvååringarna. De barn som är mest betjänta av förskolan är alltså de som inte alltid får den
88 chansen. Därför är det bra att kommunerna nu ska arbeta uppsökande så att fler familjer får
89 information och kunskap om förskolan.

90 Att bemästra det svenska språket är avgörande för att varje barn ska få en god chans att göra en
91 livsresa – både för att kunna ta till sig undervisningen i alla ämnen och för att kunna få ett bra
92 jobb, bygga relationer och, för dem som är födda i andra länder eller växer upp i segregerade
93 områden, integreras i resten av det svenska samhället. Tillsynen och kraven, särskilt på pedagogisk
94 omsorg, måste skärpas för att säkra seriösa aktörer som vill bidra till barns utveckling och
95 förbereda inför skolgång.

96 Vårt mål är att alla barn ska bli bra på att läsa, skriva och tala svenska och att det ska ske så tidigt
97 som möjligt. För att lyckas med det, krävs särskilda satsningar på barn som inte alltid talar svenska
98 hemma eller kommer från resurssvaga hem. Internationella jämförelser visar att svensk skola ligger
99 i topp i Europa, men samtidigt presterar tvåspråkiga barn avsevärt sämre än barn som pratar
100 svenska hemma. Betydelsen av språk i hemmet har ökat.

101 Eftersom Sverige har en större andel barn med utländsk bakgrund än de flesta andra länder ställer
102 det särskilda krav på oss att möta elevers olika språkutvecklingsbehov. Barn som inte talar
103 svenska hemma, oavsett om de är födda i Sverige eller ej, måste få bättre stöd snabbare än idag.
104 Med en lagstadgad rätt till läromedel ska varje lärare ha tillgång till de läromedel hen behöver,
105 vilket inte är fallet för nästan var femte lärare idag.
106

107 **Vad vi vill**

108 **Ge fler barn rätt till förskola**

109 För att utjämna livschanser och ge fler barn en bra start behöver vi en förskola av hög kvalitet. Idag
110 varierar rätten till förskola beroende på om föräldrarna arbetar eller inte. Exempelvis har barn till
111 sjukskrivna föräldrar eller föräldrar som lever på försörjningsstöd inte rätt till förskola lika många
112 timmar som barn vars föräldrar arbetar. Idag gäller den allmänna förskolan från tre år. Vi vill att
113 den allmänna förskolan ska utvidgas, i den takt det går, till att också omfatta tvååringar. Att öppna
114 dörren och erbjuda en plats tidigt är viktigt ur såväl en jämställdhetssynpunkt som för
115 integrationen. Det innebär att barn ska få rätt till 15 timmars avgiftsfri förskola i veckan, från
116 höstterminen det år som de fyller två.
117

118 **Ett kvalitetslyft för pedagoger i förskola**

119 Det tidiga lärandet i förskolan lägger grunden för skolgången. Fler förskollärare behöver utbildas
120 och det måste bli lättare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare medan de jobbar i
121 förskolan. Barnskötare är den största yrkesgruppen i förskolan. För att stärka barnskötarrollen
122 ytterligare vill vi se ett barnskötaryft och en standardisering av grundutbildning för barnskötare. Vi
123 vill också se en utbildningsgaranti för förskollärare, så att varje förskola kan ge personalen
124 möjlighet och rätt att vidareutbilda sig, utvecklas och växa på jobbet. Vi vill också förändra
125 examensmålen för den som utbildar sig till förskolelärare, så att det klart och tydligt ingår att ha
126 fördjupad kunskap om barns andraspråkutveckling.

127 **Skärpta krav på pedagogisk omsorg**
128 Pedagogisk omsorg är en omsorg som sker i småskalighet och i normalfallet i ett privat hem. Det är
129 alltså inte en verksamhet som liknar förskolans struktur med större barngrupper med fler personal
130 i varje barngrupp. Regelverket behöver ändras så att man inte ska kunna kringgå regelverket för
131 förskola genom att kalla förskola för pedagogisk omsorg.

132
133 **Språkrav i förskola och pedagogisk omsorg**
134 Det är centralt för barnens språkutveckling att de vuxna som möter dem, och också får betalt för
135 att bedriva en pedagogisk verksamhet, har tillräckligt med språkkunskaper i svenska. För att få
136 bedriva pedagogisk omsorg och förskola måste man ha goda språkkunskaper i svenska. Vi vill att
137 det ställs tydliga språkrav i svenska på personal i både förskola och pedagogisk omsorg.

138
139 **Utred förskolans förutsättningar**
140 Förskolan lägger grunden för skolgången och är en viktig del i utbildningsväsendet idag. En av
141 utmaningarna för att säkra den pedagogiska verksamheten är barngruppernas storlek. Det är
142 tydligt att antalet medarbetare i barngruppen samt barngruppens storlek påverkar kvalitén i
143 förskolan. Likaså är ledarskapet och rektorns roll avgörande för förskolans kvalitet. Vi vill att
144 regeringen tillsätter en utredning om förskolan, med uppdrag att göra en grundläggande
145 genomgång av faktiska förutsättningar för en hållbar och likvärdig förskola, utifrån skollag och
146 läroplan. Utredningen behöver titta på bland annat barngruppers storlek, personaltäthet,
147 resurstilldelning, barn i behov av särskilt stöd samt förutsättningar för flerspråkiga barns lärande.

148
149 **Språkscreening i förskoleklass måste leda till insatser**
150 Vi vill säkra att alla elever får de bästa förutsättningarna skolan kan ge för deras kunskapsresa.
151 Genom bra rutiner och samverkan mellan förskola och skola får barn en trygg och bra övergång till
152 skolan. För elever som kommer från resurssvaga hem eller som har ett annat modersmål är det
153 särskilt viktigt att fånga upp om det behövs stöd för läsförståelse, som är nyckeln till så mycket i
154 skolan. Inom ramen för läsa-skriva-räkna garantin är det obligatoriskt att kartlägga elevers
155 kunskaper i förskoleklass. Resultaten i PIRLS visar att kartläggningens inte leder till tillräckliga
156 insatser.

157
158 **Intensivundervisning i svenska för elever med svaga språkkunskaper**
159 Kunskaper i svenska är grundläggande för en god skolgång. Att behärska svenska språket gör att
160 det även är enklare för eleven att ta till sig kunskaper i andra ämnen. Därför behöver elever
161 erbjudas stöd i det språkliga lärandet. För nyanlända elever finns förberedelseklass, anpassad eller
162 prioriterad timplan, men för elever födda i Sverige med svag svenska finns inte lika kraftfulla
163 åtgärder. Centerpartiet vill att skolan ska fånga upp varje elev som behöver stöd i svenska och
164 kunna erbjuda intensiv svenskundervisning, även för icke-nyanlända elever, från och med
165 förskoleklass. Genom att erbjuda intensivundervisning i svenska redan från förskoleklass skapas
166 bättre förutsättningar för en bra skolgång som också lägger grunden för det livslånga lärandet.
167 Intensivundervisningen ska kunna följas upp efter årskurs 2. Om inte språket har stärkts tillräckligt
168 ska skolorna prioritera intensivundervisning i svenska genom att eleven får en prioriterad timplan.

169
170 **Garanterade elevers rätt till läromedel**
171 Beslut om vilka läromedel som ska användas i skolan måste vara upp till professionen. Läromedel
172 kan vara en tryckt lärobok eller läromedel som är helt digitala men det vanligaste är att lärarna
173 använder sig av läromedel som är en kombination av tryckt bok och digitala komponenter.
174 Läromedelsutredningen pekade särskilt på betydelsen av läromedel för en likvärdig skola.
175 Välstrukturerade och kvalitetssäkrade läromedel underlättar också lärarens arbete och ger mer tid
176 över till den pedagogiska verksamheten. Därför vill vi reglera rätten till läromedel. Eleverna ska
177 utan kostnad ha tillgång till de läromedel och andra lärverktyg, inklusive böcker och läroböcker,
som behövs för en god kunskapsutveckling,

178
179 **Inför en central läromedelsgranskning**
180 Att införa en centralt samordnad granskning av läromedel skulle vara till stort stöd för lärare. Med
181 ett tydligt tillsynsuppdrag kan Skolverket säkra kvalitet och se till att läromedel speglar läroplanen.
182 Att läromedel baseras på aktuell forskning är centralt och de ska spegla den kunskap som finns
183 kring hur eleverna lär sig på bästa sätt.

184
185 **Förläng läsåret i grundskolan**
186 En förutsättning för en likvärdig skola är att alla elever ges tillräcklig tid för lärande. Sverige har
187 minst antal skoldagar i Norden och längst sommarlov, ungefär tre veckor längre än exempelvis
188 Danmark. Studier visar att det långa sommarlovet gör att eleverna tappar i kunskaper, särskilt
189 läsförmåga. Det drabbar särskilt de elever som kämpar för att nå kunskapsmålen och i
190 synnerhet elever med bristande språkkunskaper. Det är dags att ompröva läsårets längd med
191 hänsyn till elevernas möjlighet att nå kunskapsmålen. De långa sommarloven bygger mer på
192 tradition än forskning om elevers lärande. I syfte att ge alla elever bättre möjligheter att
193 tillgodogöra sig kunskaper och färdigheter och utvecklas maximalt bör ett långsiktigt arbete
inledas för att förlänga läsåret och få fler undervisningsdagar per elev. Detta bör ske stegvis med

194 hänsyn till lärarbristen. Vi vill därför ge Skolverket i uppdrag att kartlägga hur läsåret i grundskolan
195 successivt kan förlängas.

2. Ett tydligt resursfördelningssystem

197 För att skapa likvärdiga förutsättningar för alla elever att nå kunskapsmålen behövs ett tydligt och
198 rättvist skolpengssystem. En skolpeng som lägger grunden för att alla barn ska få utbildning av hög
199 kvalitet, möjlighet att utvecklas och få stöd efter behov – oavsett var i landet eleven bor.

200 **Problembild**

201 En av skolans viktigaste uppgifter, som ska genomsyra all verksamhet, är att väga upp skillnader i
202 elevers behov och förutsättningar så att alla kan tillgodogöra sig utbildningen. Detta så kallade
203 kompensatoriska uppdrag måste stärkas på många olika sätt. När resurserna inte går dit de
204 behövs som mest. När de bästa lärarna inte arbetar där de behövs som mest. När elever med
205 störst behov inte får störst stöd. Då är det de utsatta skolorna som drabbas hårdast. En
206 grundförutsättning är att fördela resurser efter elevernas behov och huvudmannens ansvar.
207 Begrepp som skolpeng, statsbidrag och tilläggsbelopp kan verka oviktiga i all sin byråkratiska
208 snårighet men att resurser fördelas rätt är avgörande för en skola som möjliggör livsresor.

209
210 Här finns mycket att göra. Såväl kommunala som fristående skolor känner sig förfördelade av
211 dagens system. Otydliga regler leder till svåra planeringsförutsättningar och tvister i domstol. Och
212 det är i slutändan eleverna och lärarna som drabbas. Därför vill vi reformera flera delar av
213 resursfördelningssystemet.

214
215 Det nuvarande regelverket för skolpeng innebär lite förenklat att hemkommunen lämnar bidrag till
216 huvudmannen för varje elev vid skolenheten. Bidraget ges för undervisning, lärmaterial,
217 skolmåltider, elevhälsa, lokaler, administration och mervärdesskatt. Det ska bestämmas efter
218 samma grunder som hemkommunen tillämpar för att fördela resurser till den egna skolan. Det är i
219 grunden bra att skolpengen sätts utifrån lokala förutsättningar och behov men skillnaderna mellan
220 kommunerna är idag alltför stora för att skapa likvärdiga förutsättningar för elever i hela landet.

221 Men som bland annat Riksrevisionens granskning från år 2022 har visat motverkar dagens
222 ersättningssystem för fristående huvudmän en likvärdig skola. Därför vill vi reformera
223 ersättningssystemet i linje med Riksrevisionens rekommendation så att, i korthet, den huvudman
224 som tar mest ansvar får störst ersättning och systemet bättre anpassas till elevernas
225 förutsättningar och behov. Idag är det också för dyrt och svårt att planera verksamheten när en
226 elev byter skola, och därför vill vi att bara ett skolbyte per läsår ska vara tillåtet om det inte
227 finns särskilda skäl.

228 Den flora av riktade statsbidrag som finns inom skolområdet är också ett problem. Mindre
229 skolhuvudmän söker statsbidrag i lägre utsträckning och riktade statsbidrag understödjer
230 kortsiktiga satsningar istället för långsiktiga lösningar. För att säkerställa en likvärdig skola i hela
231 landet bör de riktade statsbidragen tas bort till förmån för ett generellt öronmärkt bidrag för
232 skolan där resurser fördelas efter behov. Generella resurssatsningar i allmänhet ger bättre
233 utväxling än resurser som är knutna till specifika, centralt bestämda, ändamål.

234 De tilläggsbelopp som betalas för elever i behov av särskilt stöd fungerar, till sist, inte heller
235 tillräckligt väl. Hanteringen av tilläggsbelopp har varit otydligt under flera år. Kommunerna gör sitt
236 yttersta för att försöka navigera i otydliga lagrum. Även för resursskolorna skapar detta svåra
237 förutsättningar. Systemet är otydligt och oförutsägbart vilket drabbar elever och deras familjer och
238 måste ses över.

239 **Vad vi vill**

240 **En ny modell för finansiering oavsett huvudman- med en fast grundpeng per skola och en rörlig 241 elevpeng**

242 Finansieringen behöver bli stabilare och bättre kompensera för de insatserna som skolorna gör
243 och måste göra. Skolorna behöver få bättre förutsättningar att ge elever det stöd de behöver.
244 Genomslaget på den enskilda skolans budget av att elever byter skola behöver minska. Skolor som
245 är små, skolor som tar ansvar för elever med svårare förutsättningar och skolor som i högre grad
246 anställer behöriga lärare ska få mer resurser än andra. Viktiga ingångsvärden är ökad transparens,
247 förutsägbarhet och likvärdighet. Varje skola oavsett huvudman bör få en garanterad grundplåt per
248 skola, oberoende var man bor och vilka kommunens förutsättningar är.

250 En ny modell bör bestå av följande komponenter:

- 251 • En betydande andel av statens bidrag till skolan fördelas som en grundpeng per skola
252 oavsett huvudman. En stabil grundplatta skulle skapa bättre förutsättningar för särskilt
253 små huvudmän och utjämna skillnader mellan skolornas förutsättningar. Utöver det
254 kvarstår som tidigare en större rörlig elevpeng som bland annat bör differentieras utifrån
255 faktorer som socioekonomi och gleshet.

- 256
257
258
259
260
261
262
- Övriga statliga bidrag fördelas i ett sektorsbidrag till skolan. Det skulle ge en mer likvärdig finansiering än dagens många riktade statsbidrag som gynnar stora huvudmän.
 - Elevpengen baseras på de faktiska kostnaderna i föregående års kommunala bokslut, istället för att som idag beräknas på de förväntade kostnaderna i innevarande års budget. Det skulle innebära förenklad administration och färre rättstvister.
 - Kommuner får betalt för ansvaret som hemkommun, då de utöver att vara huvudman för sina skolor har ett grundläggande planerings- och finansieringsansvar för utbildningen.

263 **Max ett skolbyte per läsår**

264 Om en elev byter skola medför det direkt ekonomiska konsekvenser, då elevpengen följer med
265 eleven till den nya skolan. Det gör det svårt för skolorna att planera eftersom resurserna kan
266 förändras hastigt. Det behöver därför vara viss tröghet i systemet i den nya
267 resursfördelningsmodellen. Ett barn som av olika skäl har behov av att byta skola på grund av en
268 icke fungerande skolsituation ska fortsatt ha möjlighet att göra det under pågående läsår. Det är
269 dock avgörande att det är barnets behov som är styrande för skolbytet, ett skolbyte mitt i läsåret
270 kan påverka elevens kunskapsinhämtning. Många skolbyten kan också påverka gruppen och
271 gruppdynamiken negativt. Det ska inte vara möjligt för en vårdnadshavare att använda skolbyte
272 som ett verktyg för att undkomma samhällets skydd, exempelvis när en skola gjort en
273 orosanmälan. Vi ser därför ett behov av att reglera antal skolbyten.

274
275 **Utred tilläggsbeloppen**

276 Det finns ett stort behov av att säkerställa en långsiktig finansiering för resursskolor och elever i
277 behov av extraordinära stödåtgärder. Det handlar inte bara om likvärdiga förutsättningar utan
278 också om att ge de elever som är i behov av särskilt stöd och behov av att gå i en resursskola, en
279 reell möjlighet att lyckas. Ryckigheten och den enorma administration som följer med ansökan om
280 tilläggsbelopp behöver åtgärdas så att speciallärares tid i stället kan gå till eleverna
281 Tilläggsbeloppen behöver utredas skyndsamt för att garantera stöd för elever under en längre
282 tidsperiod, samt för att möta behovet av förutsägbarhet och transparens.

3. Höga förväntningar och betyg att lita på

284 Skolan lägger grunden för framtiden, för varje enskilt barn och för oss som samhälle. Alla elever
285 som lämnar grundskolan ska kunna läsa, skriva och ha grundläggande kunskaper i matematik. Att
286 säkra att alla elever klarar skolan är helt avgörande för att var och en ska få möjlighet att bidra och
287 frihet att forma sin egen framtid.
288

289 **Problembild**

290 En bra skola jämnar ut de orättvisor som arv och miljö skapat och ger alla en chans att lära sig,
291 utvecklas och visa arbetsgivare och högskolor att de kan det de säger sig kunna. Varje människa
292 ska bedömas på sina meriter, oavsett familjebakgrund, klasstillhörighet, kön och annat
293 ovidkommande.

294 För att alla ska kunna göra en livsresa på sina egna meriter måste betygssystemet fungera. Men så
295 ser det inte ut idag. Fuskbetyg, undermålig undervisning och oseriösa aktörer har tillsammans
296 skapat en situation som hotar skolans trovärdighet och förmåga att ge varje barn en rättvis chans i
297 livet.

298 Skolverket har konstaterat åtskilliga gånger att betygen skiljer sig avsevärt mellan och även inom
299 skolor. Riksrevisionens granskning år 2022 visar på stora avvikelser mellan elevers betyg och deras
300 resultat på nationella prov och problemen är ännu större i ämnen utan nationella prov. Betygen
301 speglar inte elevernas kunskaper och färdigheter så som betygen är tänkta att göra. Detta måste få
302 ett slut. Det handlar om rättvisa och det handlar om att skapa möjligheter för alla. Att de nationella
303 proven ska digitaliseras och rättas centralt, är ett viktigt steg för att säkerställa tillförlitligheten.
304 Det arbetet behöver skyndas på. Det är även centralt för Sverige som kunskapsnation att betyg går
305 att lita på som urvalsinstrument så att de mest lämpade eleverna kommer in på rätt utbildningar.

306 Betygssystemet måste inte bara bli mer rättvist och rättssäkert. Det behöver också bli enklare för
307 lärare att tillämpa och lättare för elever och vårdnadshavare att förstå vad som krävs för ett betyg.
308 Dagens betygssystem bygger på att läraren ska göra en sammanvägd bedömning och sätta det
309 betyg som motsvarar elevens kunskaper i ämnet. Betyget E (godkänt) omfattas dock inte av den
310 nya principen om en sammanvägd bedömning av elevernas kunskaper i förhållande till
311 betygsriterierna. För att en lärare ska kunna sätta ett E måste eleven ha visat kunskaper inom
312 samtliga delar av betygsriterierna för betyget E. Det kan därför vara svårare att få godkända betyg
313 än tidigare. För elever som har kognitiva svårigheter är det extra svårt att uppnå allt som krävs för
314 ett godkänt betyg. Elever som riskerar att inte nå upp till kunskapsmålen måste få rätt stöd så
315 tidigt som möjligt. Krav och förväntningar på eleverna ska inte sänkas men det måste öppnas upp
316 fler möjligheter för barnen att ta sig vidare i livet. Varje individs livsresa ser olika ut och går i olika
317 takt; det ska aldrig vara försent att komma på rätt bana.

318 En bra skola kännetecknas också av höga förväntningar. Forskningen visar entydigt att höga
319 förväntningar är avgörande för elevernas kunskapsresultat, oavsett bakgrund, kön eller
320 funktionsnedsättning. För barn som växer upp i studievana hem i områden där de flesta pluggar
321 vidare efter gymnasiet kanske det är en självklarhet men så är inte alltid fallet i områden med
322 sämre skolresultat, som i förorter, vissa bruksorter och delar av landsbygden. Idag är skillnaderna
323 mellan elever, klasser och kommuner alltför stora. Drygt var fjärde elev uppnår inte
324 kunskapsmålen i ett eller flera ämnen, och saknar därmed fullständiga betyg i grundskolan. Såväl
325 högpresterande som lågpresterande elever – och alla däremellan – förtjänar att mötas av vuxna
326 som utmanar dem att nå sin fulla potential. Det är ytterligare en prioritering för Centerpartiets
327 skolpolitik.
328

329 **Vad vi vill**

331 **Alla elever ska mötas av höga förväntningar**

332 En viktig faktor för elevernas skolframgång är ett skickligt ledarskap hos rektorerna. Rektorerna
333 sätter förväntningarna på lärarna som i sin tur möter eleverna med sina förväntningar. Att stärka
334 rektorer och lärare är därför avgörande för elevernas möjligheter att nå kunskapsmålen. Många
335 elever som behöver stöd möter en skola som har låga ambitioner för den anpassade
336 undervisningen och elevens kunskapsresultat. Det gäller inte minst för de högpresterande
337 eleverna. Kompetensen brister också alldeles för ofta både när det gäller anpassningar, hjälpmedel
338 och pedagogik. Särskilda undervisningsgrupper är inte tillräckligt i sig om inte själva
339 undervisningen bygger på evidensbaserade metoder. Det behövs bättre tillgång på fortbildning,
340 kunskapsstöd och hjälpmedel. Även fler möjligheter till distanslösningar är nödvändigt för att
341 komma åt bristen på lärare, speciallärare och specialpedagoger på kort sikt.

342 **Stärk statens insatser mot betygsinflation på gymnasiet**

343 Betygsinflationen underminerar tilliten till svensk skola. Det är särskilt problematiskt när det
344 påverkar intagningen till vidare studier efter gymnasiet i hela landet. Det måste motverkas för att
345 betygen ska vara rättvisande och att elever med rätt färdigheter och kunskaper ska komma in på

346 rätt utbildning. Det finns flera modeller, som bland annat Skolverket, har tittat på för att uppnå
347 detta. Den modell som Skolverket anser skulle ha störst effekt för en likvärdig betygssättning är så
348 kallad statistisk moderering. Det innebär att elevens resultat från nationella prov vägs samman
349 med lärarens betygssättning i det aktuella ämnet via statistisk moderering. Med andra ord skulle
350 elevens betyg bygga både på lärarens bedömning, nationella prov samt elevens prestation i
351 förhållande till skolans samlade resultat. Denna och andra modeller behöver prövas i ett fortsatt
352 arbete för att komma tillrätta med betygsinflationen. Centerpartiet vill också att Skolinspektionen
353 ska följa upp gymnasieskolor bättre där resultaten på nationella proven avviker mycket från
354 betygssättningen.

355 356 **Sammanvägd bedömning för betyget E**

357 Specialpedagogiska skolmyndigheten påpekade redan innan det nuvarande betygssystemet
358 infördes att man inte analyserat hur betygssättningen kan påverkas av att betyget E utformats på
359 annat sätt än övriga betyg. Det krävs mer för att ta steget från F till E än för stegen mellan de högre
360 betygen. Samtidigt som det är viktigt med tydliga krav och förväntningar på eleverna att de ska
361 klara kunskapsmålen, är det också viktigt att elever inte slås ut på grund av det blivit omotiverat
362 svårt att få ett godkänt betyg. Vi vill att betygssteget E ska sättas utifrån en sammanvägd
363 bedömning precis som när betygen A-D sätts.

364 365 **Stoppa utslagningen av elever med betyget F**

366 Den hårda godkäntgränsen i svensk skola och det tillhörande betyget F har stora negativa
367 konsekvenser för enskilda elever och leder även till negativa konsekvenser för lärarnas arbetsmiljö.
368 Abstrakta betygskriterier och en skarp gräns fungerar inte tillsammans. Att en stor del av Sveriges
369 ungdom i praktiken stoppas från att kunna få en bra utbildning bidrar till utanförskap och sociala
370 problem. Utan en skarp godkäntgräns skulle ändå meritpoäng avgöra vilka gymnasieprogram som
371 är möjliga för eleverna att komma in på. Men det skulle inte bli ett fullt stopp. Centerpartiet vill att
372 övergången från grund- till gymnasieskola utreds i sin helhet, inklusive den hårda godkäntgränsen
373 och betyget F.

374 375 **Bättre uppföljning genom kontinuerliga digitala kunskapsmätningar**

376 De nationella proven som finns idag kan inte användas som landsomfattande kunskapsmätningar
377 eftersom de inte är utformade för att jämföra elevers kunskapsutveckling över tid. Internationella
378 kunskapsmätningar såsom PISA, PIRLS och Timss görs också med alldeles för långa intervaller på
379 flera år. Därför behövs ett komplement med egna nationella kunskapsmätningar, så att
380 utvecklingen i svensk skola kan följas mer löpande. Det finns stora möjligheter att nyttja digitala
381 verktyg till detta på ett enkelt och obyråkratiskt sätt. Genom kontinuerliga digitala
382 kunskapsmätningar genom hela skolgången kan elevernas kunskapsnivåer följas upp och ge
383 underlag både för läraren att tidigt sätta in insatser där det finns behov samt för
384 skolmyndigheterna att utveckla mer träffsäkra insatser och justeringar på nationell nivå och det
385 gör det möjligt att följa en elevs progression. Det är viktigt att dessa mätningar görs kontinuerligt
386 utan att öka lärarnas arbetsbelastning.

387 388 **Inför nationell statistik som visar vad skolorna levererar i faktisk kunskap och undervisningstid**

389 Att få gymnasiebehörighet är en förutsättning både för fortsatta studier men också för att komma
390 in på arbetsmarknaden. Vem som kommer in på vilket gymnasium avgörs av betygen.
391 Betygsinflationen gör att antagningen till gymnasierna är i gungning. För att tydliggöra vilka skolor
392 som ger de kunskaper som behövs, och vilka som ger höga betyg utan tillhörande kunskaper, vill
393 Centerpartiet införa nationell, offentlig statistik som visar relationen mellan betyg i högstadiet och
394 genomförd gymnasieutbildning, högskoleutbildning och etablering på arbetsmarknaden. Vi vill
395 också att det ska finnas statistik över inställda lektioner och faktisk undervisningstid. Det är viktigt
396 att elevernas rätt till garanterad undervisningstid följs upp och registreras, vilket inte görs i
397 tillräcklig utsträckning idag.

397 398 **Inför spetsklasser på distans**

399 Högpresterande elever över hela landet har svårt att få tillräckligt med utmaningar. Det kan vara
400 svårt att få tillgång till lärare som kan undervisa på högre nivå än skolans vanliga kursplaner
401 erbjuder. Det gäller inte minst i utanförskapsområden och på landsbygden. Begåvade elever ska ha
402 lika stor möjlighet oavsett var de bor i landet. Därför behöver den pågående försöksverksamheten
403 med spetsutbildningar på högstadiet permanentas och byggas ut. För att ge högpresterande elever
404 i hela landet möjlighet att gå en spetsutbildning vill Centerpartiet att utbyggnaden också sker
405 genom att införa spetsklasser på distans, antingen genom att vissa platser reserveras för
406 distansstudenter eller att vissa skolor får i uppdrag att arrangera spetsutbildning på distans.

4. Stöd till elever efter behov

407 Inga barn ska behöva vara rädda för – eller må dåligt över – att gå till skolan. För att alla elever ska
 408 klara av sin skolgång på bästa sätt måste de må bra och få stöd för att klara sin skolgång.
 409 Elevhälsan är central i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på skolan och det arbetet
 410 behöver stärkas.

411

Problembild

412 Det senaste decenniet har den psykiska ohälsan bland 13–15-åringar ökat i Sverige. Psykisk ohälsa
 413 förekommer oftare bland flickor än pojkar. Studier bland annat från Folkhälsomyndigheten visar
 414 också att upplevda psykosomatiska besvär är vanligare bland tonåringar som är stressade över
 415 skolarbetet. Enligt forskning kan införandet av betyg i årskurs 6 ha ökat den skolrelaterade
 416 stressen samtidigt som det har minskat elevernas självförtroende.
 417

418 Studier visar att svenska skolbarn är de mest stillasittande i Norden. Enligt en undersökning
 419 beställd av Nordiska Ministerrådet är 68 procent av svenska skolbarn fysiskt inaktiva. De uppfyller
 420 därmed inte WHO:s rekommendation om minst en timmes fysisk aktivitet dagligen. Svenska barn
 421 har även minst antal schemalagda idrottslektioner i Norden. Samtidigt visar studier att en timmes
 422 fysisk aktivitet inte bara förbättrar barn och ungas fysik och välbefinnande, det stimulerar även
 423 lärandet och förbättrar skolresultaten. Speciellt hos pojkar. Det är också under barn- och
 424 ungdomsåren som vanemönster etablerar sig. Fysisk aktivitet bidrar till en bättre hälsa, minskad
 425 risk för fetma och andra livsstilssjukdomar senare i livet men endast fyra av fem flickor och
 426 varannan kille klarar målet att röra sig en timme om dagen, enligt Folkhälsomyndigheten. Det är
 427 ytterst allvarligt och påverkar skolan i allra högsta grad, då det finns starka samband mellan en god
 428 psykisk och fysisk hälsa och möjligheten att ta till sig kunskap och nå utbildningsmålen.
 429

430 Skolan ska ge alla barn självförtroende och trygghet. När unga utsätts för brott är skolan tyvärr en
 431 vanlig brottsplats. Trots nolltolerans mot mobbning och kränkningar utsätts alldeles för många
 432 barn för hot, våld eller trakasserier – fysiskt eller digitalt. Bland flickor är sexualbrott vanligast.
 433 Alltför ofta sker det också inom skolan. Siffror från år 2022 visade att 140 000 barn och unga
 434 mellan 9–18 år utsätts för mobbning i skolan eller på nätet under de senaste månaderna. År 2015
 435 var siffran 60 000. Enligt forskarna bakom rapporten arbetar inte skolan lika förebyggande som
 436 man gjorde tidigare samtidigt som klimatet på nätet är mycket hårdare. Aktiva och konkreta
 437 insatser för att förebygga och motarbeta kränkningar och otrygghet kan inte frikopplas från arbetet
 438 med kunskapsresultaten. Det måste vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Hög
 439 vuxennärvaro på rasterna och involvering av vårdnadshavare är viktiga förutsättningar samtidigt
 440 som huvudmän och skolor behöver utrymme att utveckla lösningar som fungerar lokalt.
 441

442 Skolfrånvaron ökar och kryper allt längre ner i åldrarna. Skolan behöver vara vaksam på
 443 oros signaler för att kunna ge nödvändigt stöd så tidigt som möjligt. Ju tidigare skolan reagerar på
 444 problematisk skolfrånvaro, desto större möjligheter är det att eleven kan fullgöra sin utbildning.
 445 Skolfrånvaron kan vara både omfattande frånvaro under en sammanhängande period eller ogiltigt
 446 upprepade ströfrånvaro, vid ett eller flera tillfällen. Psykisk och fysisk ohälsa är riskfaktorer för
 447 skolfrånvaro. Även utformningen av lärmiljön påverkar elevers förutsättningar att delta under
 448 skoldagen. Studier visar att det finns en stor andel elever med neuropsykiatriska
 449 funktionsnedsättningar (NPF) inom gruppen elever med problematisk skolfrånvaro. Flickor med
 450 NPF fångas upp senare än pojkar vilket i sin tur medför att flickor får behandling och stöd alltför
 451 sent. Därför är det angeläget att skolan blir bättre på att identifiera flickor i behov av stöd och på
 452 att utforma flexiblare lärmiljöer som är tillgängliga för alla.
 453

454 Skollagen är tydlig när det gäller att hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov, att de ska ges
 455 stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Att skapa fungerande lärmiljöer är bra
 456 för alla barn och elever, inte bara för de inom ramen för särskilt stöd. Speciallärare och
 457 specialpedagoger är också en viktig resurs i det arbetet och de behöver bli fler. Men regelverket för
 458 särskilt stöd är emellanåt alltför otydligt. För många olika extra anpassningar i en och samma klass
 459 gör det svårt att upprätthålla undervisningskvaliteten för klassen som helhet menar många lärare.
 460

461 För att kunna få en helhetsbild av ungas problematik behövs bättre samverkan mellan elevhälsa,
 462 BUP, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Det har påtalats länge och behovet har inte minskat,
 463 tvärtom. Idag upplever många föräldrar att deras barn faller mellan stolarna och får stå i kö för att
 464 få första linjens stöd. Vid övergången från förskola till skola eller från grundskola till gymnasium får
 465 barn och föräldrar ofta börja från början igen i kampen för att få rätt stöd i tid. En grundorsak till
 466 detta är att ansvaret för barn och ungas välmående är utspritt på flera olika verksamheter. Det
 467 handlar om förskola, skola, elevhälsa, socialtjänst, mödra- och barnhälsovård och
 468 ungdomsmottagningar. En splittrad och föräldrad sekretesslagstiftning gör det svårt eller omöjligt
 469 för olika verksamheter att dela information som behövs för att kunna se till barnets bästa.

470

471 **Vad vi vill**

472 **Låt rektor besluta om distansundervisning inom ramen för särskilt stöd**

473 Rektorer och lärare behöver fler verktyg och flexibla regler för att stödja elever och stävja
474 skolfrånvaro. Under coronapandemin som innebar distansstudier för många elever på gymnasiet
475 och även på högstadiet, var det vissa elevgrupper som fick ökad närvaro i skolan. Då gjordes en
476 tillfällig regellättnad. Det gjordes också en lagändring år 2022 som skulle möjliggöra för skolor att
477 ansöka om att anordna distansundervisning inom ramen för särskilt stöd. Av över hundra
478 ansökningar som inkommit till Skolinspektionen har ännu ingen skola fått godkänt.
479 Skolinspektionen hänvisar till att skolorna inte har kunnat redogöra för hur kvaliteten i
480 undervisningen ska kunna garanteras. Det är bra att det ställs höga krav på närvaro och
481 undervisningskvalitet, men tröskeln för att snabbt sätta in och anpassa insatser för att inkludera
482 elever under skoldagen måste vara lägre. Därför vill vi att rektor ska kunna ta beslut om att lärare
483 ska få distansundervisa elever med skolfrånvaro inom ramen för särskilt stöd och att det ska
484 anmälas till Skolinspektionen när det används.

485 **Mål om mindre klasser**

487 Trots att de ekonomiska förutsättningarna och bristen på behörig personal idag begränsar
488 möjligheterna till mindre klasstorlekar, så behöver vi kunna titta framåt. Ju fler elever i
489 klassrummet, desto svårare blir det att skapa en trygg miljö för eleverna där allas behov
490 tillgodoses. Flera studier konstaterar att storleken på klassen spelar roll för undervisningen och för
491 resultaten. Exempelvis slår en studie från år 2012 fast att elever som gått i mindre klasser klarade
492 sig bättre än övriga elever vid de nationella proven i svenska, engelska och matematik vid 16 års
493 ålder. De hade också generellt högre utbildningsnivå och en högre lönenivå längre fram i livet. Att
494 minska klasstorlekarna skulle sannolikt stärka förutsättningarna för trygghet och studiero i skolan.
495 Vi vill därför ge Skolverket i uppdrag att kartlägga klasstorlekar och ge bättre underlag till hur
496 rektorer bör organisera sina skolenheter utifrån vad som är lämpligt för olika årskurser.

497 **Inför ett nationellt frånvaroregister**

498 För att inga elever ska falla mellan stolarna då det gäller problematisk skolfrånvaro så behöver det
499 finnas ett nationellt frånvaroregister. Skolverket har tidigare utrett möjligheten att införa ett
500 nationellt frånvaroregister. Det är nu dags att det genomförs, för att garantera alla elevers rätt till
501 skolgång och för att förbättra kunskapen om frånvarons omfattning nationellt. Det är en
502 investering som vi måste göra för såväl individen som för samhället.

504 **Mer pulshöjande aktivitet**

505 För att stärka elevers fysiska hälsa krävs det mer fysisk aktivitet. Pulshöjande aktivitet varje dag är
506 en av de viktigaste förutsättningarna för en god och livslång hälsa och bättre inläring. Vi vill därför
507 ge Skolverket i uppdrag att ta fram metodstöd kring detta och vi vill att det avsätts pengar för att
508 tillskapa miljöer som stimulerar till rörelse både inomhus och utomhus både då det gäller förskola,
509 fritids, grundskola och gymnasiet för att skapa utrymme för mer pulshöjande aktiviteter.

511 **Ett nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga mellan 0-20år**

512 Vi vill se ett nationellt hälsovårdsprogram som tar ett helhetsgrepp om barns och ungas hälsa,
513 utveckling och välmående från 0 till 20 år. Ett sådant program har utretts och skulle göra det
514 tydligt för både barn, föräldrar och huvudmän vilka hälsobesök, uppföljningar och stödinsatser
515 som ska erbjudas under uppväxten. På så sätt kan stödet till barn, unga och föräldrar bli mer
516 likvärdigt oavsett var i landet familjen bor eller vilken skola barnet går i. Utan en samverkan och en
517 bättre helhetsbild är det svårt att göra en samlad bedömning, och det drabbar elevens möjligheter
518 till stöd och vård. Därför behövs sammanhållen journalföring för elevhälsan och hälso- och
519 sjukvården. Vi vill också se en skyldighet för skolor att kalla till och verkställa en samordnad
520 individuell plan (SIP) när ett barn har ett behov av insatser från flera samhällsinstanser. Idag är det
521 bara socialtjänsten och hälso- och sjukvården som har den skyldigheten.

5. Utbildning som leder till jobb

523 Gymnasieskolan ska vara en arena där elever lär för livet, i en miljö som är anpassad efter varje
524 individs behov och förutsättningar. Därför är kopplingen mellan gymnasiet och arbetsmarknaden
525 central, oavsett om du läser ett högskoleförberedande eller yrkesförberedande program. Olika
526 vägar till arbete och studier behöver stärkas.

527 Problembild

528 Ett viktigt mål för en skola för livsresor är att ge elever den kunskap och de färdigheter de behöver
529 för att följa sina drömmar. Vissa vill läsa på högskola eller till och med forska, andra vill starta
530 företag eller få ett jobb som känns givande direkt efter gymnasiet. Oavsett hur drömmen ser ut ska
531 skolan ta dem ett stort steg närmare.

532 För många elever blir det inte så. För alla de som inte når behörighet till gymnasiet – omkring 15
533 procent eller 18 000 elever läsåret 2021/2022 – är många dörrar stängda. Det är en större andel
534 pojkar som saknar behörighet än flickor och den skillnaden har varit konstant. Bland dem som
535 saknar gymnasieexamen är arbetslösheten fyra gånger högre än bland dem som klarar gymnasiet.
536 Vi måste skapa bra vägar till studier och jobb för de som idag lämnas utan möjligheter.
537

538 Eleverna behöver bättre information för att göra rätt val inför gymnasiet. Skolinspektionens
539 kvalitetsgranskning 2019 pekar dock på stora brister i gymnasieskolornas studie- och
540 yrkesvägledning, bland annat att den inte anpassas tillräckligt utifrån en föränderlig
541 arbetsmarknad. Det behövs också bättre kunskapsstöd för att ge bra vägledning till elever som har
542 en funktionsnedsättning, till exempel en NPF-diagnos. Genom att eleverna får bättre vägledning
543 och kan göra medvetna studie- och yrkesval, minskar också risken för avhopp på utbildningar. För
544 att lyfta fler elever vill vi reformera introduktionsprogrammet och förbättra studie- och
545 yrkesvägledningen, inklusive att göra den tillgänglig även för barn i hela grundskolan.

546 Efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft ökar i hela landet och många branscher skriker efter
547 arbetskraft, samtidigt som många klassrum på yrkesprogrammen gapar halvtomma. Det måste gå
548 att skaffa sig en yrkesutbildning som leder till jobb lokalt, oavsett var du bor.

549 Riksdagen beslutade år 2022 att gymnasieskolan och yrkesvux ska planeras och dimensioneras
550 efter en sammanvägd bedömning av arbetsmarknadens behov och elevernas önskemål. Det är bra.
551 Yrkesutbildningarna leder ofta till stabila jobb med goda karriärmöjligheter och bra ingångslöner.
552 De är också viktiga för tillväxten. Det gäller inte minst för de små och medelstora företagen som
553 ofta saknar kompetent arbetskraft. Det är bra för den enskilda och för Sveriges konkurrenskraft.
554 Statusen på yrkesutbildningar borde därför vara hög.
555

556 Vad vi vill

557 Introduktionsprogram med fler vägar

558 För obehöriga elever från grundskolan ska så kallade introduktionsprogram ge möjlighet att
559 komma in på ett nationellt program eller leda till arbete. Det finns idag fyra olika
560 introduktionsprogram: programinriktat val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och
561 språkintrouktion. Dessa behöver göras om. Vägarna ut i yrkeslivet behöver förstärkas för elever
562 på introduktionsprogrammen. Yrkesintroduktion och individuellt alternativ bör slås ihop och i
563 samverkan med branscherna bör branschpaket sättas samman som är särskilt anpassade för
564 yrkesintroduktionsprogrammet. De elever som bedöms klara ett nationellt yrkesprogram bör därtill
565 i möjligaste mån kunna läsa yrkesämnen tillsammans med elever på ett nationellt program.
566 Språkintrouktion behöver minskas till att omfatta maximalt ett år, för att eleverna snabbare ska
567 få gå i en blandad grupp tillsammans med elever som har svenska som modersmål.
568

569 Förbättra karriärvägledningen

570 Studie- och yrkesvägledarna har en viktig roll för elevernas karriärvägledning och studieval. Vi vill
571 att de i högre grad ska vara en länk mellan skola och arbetsliv. De ska inte bara hjälpa elever att
572 välja språk och gymnasieskola utan de ska vara med i hela skolans verksamhet. Fler unga och
573 deras föräldrar behöver också få förståelse för att yrkesutbildning är ett bra framtidsval. Med en
574 mer aktiv karriärvägledning och kontakt med den lokala arbetsmarknaden genom hela
575 grundutbildningen kan unga lättare få kunskap om olika karriärvägar, göra medvetna val och bryta
576 könsnormer vid studie- och yrkesval. Centerpartiet vill därför stärka elevens rätt till individuell och
577 gemensam vägledning och byta benämning till karriärvägledning.
578

579 Höj statusen på yrkes- och lärlingsprogrammen

580 Vi vill att fler ska få möjlighet att välja att gå gymnasiets yrkesförberedande utbildningar, antingen
581 via den skolförlagda utbildningen eller som lärling. Dessa utbildningar måste finnas i hela landet
582 för att möta arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens. Såväl fler branschskolor som
583 möjligheten att läsa som lärling i yrkesvux och gymnasieskolan förbättrar förutsättningarna att
584 kunna bedriva yrkesutbildning också på mindre orter.
585

586 **Öka branschernas inflytande**
587 Det är viktigt att branscherna har det avgörande inflytandet över yrkesutbildningarnas inriktning
588 och kvalitetssäkring. Yrkesprogrammen ska vara av hög kvalitet och utformas tillsammans med
589 företagen. För att öka statusen måste utbildningarna vara relevanta, verklighetsnära och leda till
590 jobb. Företag som är potentiella arbetsgivare ska vara en drivande kraft i genomförandet av
591 utbildningen. Det är välkommet att allt fler gymnasieskolor certifieras som yrkescollege. Det ska
592 också skapas fler särskilda yrkesutgångar från de högskoleförberedande programmen.
593

594 **Skärp tillsynen av yrkesprogrammen**
595 Det måste bli tydligare för elever, huvudmän och skolmyndigheter vad som krävs för en
596 undervisningsmiljö av hög kvalitet – därför vill vi att yrkesprogrammets styrdokument, såsom
597 examensmålen, ses över. Skolinspektionen måste skärpa sin tillsyn för att säkerställa att skolor har
598 ändamålsenliga lokaler, maskiner och annan utrustning. Det nationella branschrådet ska
599 dessutom ha möjlighet att yttra sig över tillstånd att etablera nya fristående skolor med
600 yrkesinriktning och kunna ställa krav på existerande utbildningar.

601

6. Valfrihet med rimlighet

602
603
604

Möjligheten att kunna välja och välja bort skola var en viktig frihetsreform. Vi vill värna och utveckla valfriheten för elever, föräldrar och lärare. Det behöver bli tydligare och lättare att välja skola.

605
606
607
608
609
610
611

Problembild

Det är drygt 30 år sedan friskolereformen blev verklighet i Sverige. Syftet var att ge elever och föräldrar fler valmöjligheter genom en större variation av skolor med olika pedagogiska inriktningar. Så har det också blivit. Och den kommunala skolan har ofta blivit bättre tack vare det. Men det finns allvarliga brister som underminerat skolans förmåga att uppväga skillnader i förutsättningar och behov, det så kallade kompensatoriska uppdraget.

612
613
614
615
616

Det är hög tid att friskolereformen utvecklas vidare för att skapa valfrihet på riktigt, för alla elever. Mångfald, variation och lokal förankring är fortfarande viktiga ingångar för oss i Centerpartiet och i skolpolitiken. Elever och vårdnadshavare ska ha möjlighet att påverka sin närmiljö och livssituation.

617
618
619
620
621

Ett av målen med friskolereformen var att konkurrensen mellan olika aktörer skulle leda till en mångfald av skolor, pedagogisk förnyelse, resurseffektivitet och höjd kvalitet i hela skolväsendet. På senare år har mångfalden och den pedagogiska variationen minskat successivt. Små friskolor som drivs i regi av enskilda firmor, stiftelser och föräldrakooperativ har svårare att möta ökade krav och konkurrera med större koncerner.

622
623
624
625
626
627

För både elev, föräldrar och samhälle är utbildningens kvalitet viktigare än vilken huvudman som driver skolan. Därför behöver vi också ställa tydliga krav på skolhuvudmännen. Skolan är inte vilken verksamhet som helst. Våra gemensamma skattepengar ska gå till elevernas undervisning och enbart till seriösa och långsiktiga aktörer som bedriver utbildning utifrån skolans kunskaps- och demokratiuppdrag. Till skolor som vill ge elever en god utbildning och som är villiga att stötta elever i sina livsresor.

628
629
630
631
632
633
634
635
636

Det är bra att det är många som vill starta och utveckla svensk skola. Den drivkraften ska vi ta vara på. Skolinspektionens granskningar och tillsyn visar dock att det är alltför många skolor, såväl kommunala som fristående, som har allvarliga brister. Skolinspektionens tillsyn och granskningar behöver bli mer rättssäkra och likvärdiga, oavsett var i landet eller vilken skolhuvudman som inspektionen besöker. Skolinspektionens verktyglåda behöver bli skarpare för att säkerställa att det enbart är seriösa aktörer i skolan. Här behöver det finnas en balans för att även friskolor i de mindre sammanhangen ska få finnas kvar. Centerpartiet kommer fortsatt att värna en mångfald av förskolor och skolor, men vi vill se valfrihet med rimlighet. Det ska finnas en trygg balans mellan förutsägbarhet och valfrihet.

637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647

Det finns idag betydande skillnader i hur benägna olika grupper av vårdnadshavare är att välja skola och på vilka grunder skolor väljs. Det finns inga mekanismer som bidrar till att de elever som utbildningsmässigt har mest att tjäna på att gå på en viss skola i slutändan också väljer eller placeras på just dessa skolor, enligt utredningen "En likvärdig skola". Bristande samordning mellan kommunala och fristående skolor inom en kommun gör det svårare att jämföra skolor och för elev och föräldrar att önska skola. Det gör det också svårt för huvudmännen att dimensionera verksamheten och planera långsiktigt. När det gäller gymnasievalet saknas det på samma sätt mekanismer som bidrar till att fler elever väljer programmen som motsvarar arbetsmarknadens behov. Många föräldrar påverkar valet men har inte tillräckligt med information för att göra ett bra skolval.

648
649

Vad vi vill

650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663

Ett obligatoriskt och gemensamt skolval med tydliga urvalskriterier

Barn och unga oavsett bostadsort eller föräldrars utbildningsbakgrund ska kunna önska – och välja bort – en skola. Det är en viktig grundprincip för vårt skolsystem. Det behöver bli tydligare och lättare att önska skola. Information om skolornas kvalitet behöver vara jämförbar. Det behövs ett aktivt och gemensamt skolval i grundskolan med tillgänglig information under en tydlig ansökningsperiod. Genom ett gemensamt skolvalssystem som öppnas ett år innan skolstart säkerställer vi även att elever behandlas lika i urvalsprocessen. Ingen ska få paxa en plats, det ska vara lika villkor för alla. Därför vill vi slopa kö som urval. Utöver rätten att få gå på en skola nära hemmet, möjlighet till syskonförtur och så kallat verksamhetsmässigt samband, ska det vara möjligt för alla att få önska plats på vilken skola som helst. Bostadssegregationen är den primära orsaken till segregation i svensk skola. När skolvalet med våra förslag blir mindre segregterande är det viktigt att bostadssegregationen inte stärks istället. Därför vill Centerpartiet utreda en obligatorisk kvot för lottning så att alla elever som söker till en skola har möjlighet att komma in. Denna kvot blir enbart relevant om en skola har fler sökande än platser.

664 **Inför offentlighetsprincipen**
665 Skolan är en samhällsbärande verksamhet. Det är inte mer än rimligt att det finns en öppenhet i
666 verksamheten på förskolor och skolor så att barn, elever, föräldrar, pedagoger och allmänheten får
667 en insyn i verksamheten. Vid ett skolval är det extra viktigt att den information som finns tillgänglig
668 om huvudmän och skolor går att lita på. Idag har inte Skolinspektionen några möjligheter att
669 anmärka på skolor som sprider felaktig information om sin verksamhet, exempelvis i syfte att locka
670 till sig elever. Därför måste utgångspunkten vara att förskolor och skolor oavsett huvudman ska
671 lyda under offentlighetsprincipen. Det handlar om att värna demokratins grundprincip om
672 öppenhet. För små skolhuvudmän och kommuner behöver det finnas juridiskt stöd för att hantera
673 utlämning av uppgifter då det handlar om administrativa rutiner, skyndsamt hantering och
674 sekretessbestämmelser m.m. Därför vill vi att Skolverket ska kunna ge stöd i det arbetet.

675
676 **Konfessionella inslag – avskilt i rum och tid**
677 Det ska alltid vara tydligt att det är valfritt för elever att delta i konfessionella aktiviteter. Så är det
678 inte på alla konfessionella skolor idag. Vi vill att konfessionella inslag ska vara avskilt från
679 undervisningen både i rum och tid och endast få förekomma innan eller efter skoldagens slut. Då
680 skulle barnens valfrihet stärkas och tillsynen bli enklare för Skolinspektionen. Skolor som inte lever
681 upp till Läroplanen och demokrativillkoret ska stängas.

682 **Skärpt tillsyn**
683 Elever har rätt till undervisning av god kvalitet. Skolor som underpresterar eller uppvisar allvarliga
684 brister ska lättare kunna stängas. Det gäller oavsett huvudman. Skolinspektionen har en viktig roll i
685 att kontrollera skolors kvalitet. Vi vill att det utreds om Skolinspektionen kan ta över tillsynen av
686 förskolor från kommunerna för att säkerställa likvärdig kvalitet och insyn i hela landet.

687 **Stoppa vinstutdelning vid kvalitetsbrister**
688 Att ha marginaler för att kunna hantera oförutsägbara händelser i verksamheten, är viktigt såväl för
689 den kommunala som den fristående skolan. Överskott kan återinvesteras i verksamheten, men
690 målet om vinst får inte gå ut över verksamhetens kvalitet. Därför behövs tydliga definitioner av
691 kvalitet och av oacceptabla kvalitetsbrister. Vi vill att det ska vara omöjligt att ta ut vinst från
692 skolor med stora kvalitetsbrister. För enskilda huvudmän som fått anmärkningar eller beslut om
693 åtgärder ska utdelning av vinst vara omöjligt tills bristerna är åtgärdade och godkända av
694 Skolinspektionen.

695 **Inför sanktionsavgifter**
696 Vi vill också införa sanktionsavgifter som ytterligare verktyg för Skolinspektionen när skolan har
697 uppenbara brister. Idag kan en skola tilldelas ett vite för att eleverna inte fått den undervisning de
698 har rätt till. Om skolan eller inriktningen som haft problem läggs ner försvinner vitet. Det innebär
699 att en huvudman år efter år kan tjäna pengar på att leverera en undermålig produkt, och när det
700 upptäcks komma undan vitet. Fusk måste straffas. Det är inte rimligt och skapar dåliga incitament.
701 Därför bör Skolinspektionen få rätt att dela ut sanktionsavgifter som ska betalas direkt oavsett
702 förskolor och skolors framtida agerande.

703
704 **Stärk mindre friskolors möjligheter att etablera sig**
705 Det har varit nödvändigt att skärpa ägar- och ledningsprövningen de senaste åren för att säkra
706 seriösa aktörer i skolan. Men samma hårda krav gäller oavsett vem som ansöker – om det är en
707 koncernskola eller en idéburna skola, liten eller stor huvudman – spelar ingen roll. Det har gjorts att
708 allt färre idéburna och mindre friskolor, med mindre kapital, har möjlighet att etablera sig.
709 Centerpartiet vill därför att vissa krav i tillståndsprocessen ska lättas för mindre huvudmän. Det
710 kan exempelvis handla om att lätta på kravet om att skollokal ska vara ordnat redan innan ansökan
711 eller att anpassa avgiften efter huvudmannaskap. Prövningen av kapacitet måste ske utifrån
712 huvudmäns förutsättningar och särdrag. Det skulle stärka idéburnas och mindre friskolors
713 möjlighet att starta och utveckla nya skolor.

714 **Garantera elevernas rätt till undervisning**
715 Elever i både grundskola och gymnasium, oavsett huvudman, har rätt till en miniminivå av
716 undervisning genom en garanterad undervisningstid. En viss mängd undervisningstid är nödvändig
717 för att ge goda och likvärdiga förutsättningar för lärande. Ändå har Skolinspektionen kunnat
718 konstatera att många elever inte får den undervisningstid de har rätt till. Skolinspektionen ska
719 kunna ålägga huvudmän som inte har erbjudit tillräckligt med undervisning att skyndsamt tillse att
720 eleverna får den undervisning de har rätt till, antingen genom egen undervisning eller hos annan
721 part. Därtill ska kraftfulla sanktionsavgifter kunna utdelas.

722
723 **Hinder för utländsk påverkan**
724 Stater som exempelvis Ryssland, Kina och Iran samt extrema organisationer försöker få inflytande
725 över samhällsviktiga verksamheter, inhämta information, skapa misstro i samhället och påverka
726 Sveriges politiska vägval. När Sveriges demokrati hotas måste vi agera med kraft. Vårt
727 utbildningsystem är centralt för att säkra och utveckla vår demokrati. Skolan behöver skyddas från
728 oönskad yttre påverkan. Utländskt ägarkapital bör vara föremål för särskild granskning. Vi vill även
729 att Skolinspektionen ska ges rätt att neka tillstånd på säkerhetspolitiska grunder.

7. Stöd till små skolor

731 Det är centralt för Centerpartiet att skapa förutsättningar för en mångfald av skolhuvudmän och
732 att även små skolor, ska kunna bedriva undervisning av hög kvalitet. Det är inte minst viktigt för en
733 livskraftig landsbygd. För oss handlar det om att rätten till en bra skola ska finnas för alla barn.
734

735 **Problembild**

736 Ända sedan Centerpartiet grundades har vi slagits för rättigheten och möjligheten att skaffa sig en
737 bra utbildning i hela landet, inte minst på landsbygden och på små orter där de flesta små
738 skolorna finns, och det gör vi än idag. Även den som växer upp med färre grannar ska kunna göra
739 en livsresa.
740

741 De små skolorna är hotade, vissa fall av att inte kunna leverera likvärdig utbildning och i andra fall
742 av nedläggning. En genomsnittsskola har ungefär 250 elever och var fjärde skola har under 100
743 elever. Men Skolverket har antytt att en skolenhet behöver ha cirka 500 elever för att leva upp till
744 Skollagens kvalitetskrav och få en ekonomi som går runt. Det är bra att det ställs höga krav på
745 skolor, oavsett huvudman eller var de ligger i landet. Men det måste finnas större flexibilitet för att
746 små skolor ska kunna bedriva undervisning i alla ämnen med hög kvalitet.

747 Många familjer vill ha sina barn i små skolor just för att det är mindre sammanhang och i vissa fall
748 finns det inga andra alternativ än den lokala men lilla skolan. Närhet till skolan är viktigt, särskilt
749 för yngre barn, och skolan är dessutom betydelsefull för lokalsamhället i stort. Om det saknas en
750 skola eller om den inte är bra nog kommer färre att vilja flytta till orten och de lokala företagen ha
751 svårare att överleva och växa. Små skolor måste därför ges möjlighet att utvecklas och hålla god
752 kvalitet. Betygsskillnaderna mellan elever som går i skolor i storstäder och i skolor på landsbygden
753 har ökat de senaste 20 åren. Det måste minskas. En bra skola behöver finnas även för elever på
754 landsbygden.

755 När nu Sverige har en svagare ekonomisk utveckling, pressas kommuner i allmänhet och små
756 kommuner i synnerhet – med följderna att fler små skolor läggs ner när kommuner sparar pengar
757 eller när kraven för att driva skola blir för stora. Det är svårare för små kommuner och små
758 fristående huvudmän att bedriva skola. Det är också svårare att rekrytera behöriga lärare utanför
759 universitetsstäderna och för glesbygdskommuner är det extra svårt. En stor andel av landets
760 skolor har åldersblandade klasser, men på lärarutbildningarna undervisas det inte i denna
761 undervisningsform. Lärarstudenter behöver få kännedom om och möjlighet att testa att undervisa
762 klasser där flera årskurser blandas om det är den verklighet de kommer att möta sedan.
763

764 För att stoppa den negativa utvecklingen krävs flexibla regelverk som bland annat skapar utrymme
765 för samverkan mellan kommuner. Lärarutbildningen bör också anpassas till de små skolornas
766 verklighet med åldersblandade klasser. Fristående initiativ kan i många fall också vara räddningen
767 för små skolor när den kommunala skolan är nedläggningshotad.
768

769 **Vad vi vill**

770 **Öka möjligheter till fjärr- och distansundervisning**

771 Behöriga lärare är en bristvara och i små kommuner är det allt svårare att höja behörigheten.
772 Därför behöver det finnas andra vägar för att möta små skolors behov. En sådan är att lätta upp
773 regelverket för fjärr- och distansundervisning.
774

775 **Hyra lärare av annan huvudman eller annan enhet**

776 Det ska vara möjligt att låna lärare hos andra huvudmän så att en liten landsbygdsskola kan
777 använda en engelsklärare från den kommunala skolan i centralorten. I dag är det inte tillåtet vid
778 fysisk undervisning, endast vid distans- och fjärrundervisning. Detta skulle öka tillgången till
779 legitimerade lärare i små skolor.

780 **Genomlys skollagen**

781 Skolverket måste ge tydliga rekommendationer och stöd som underlättar för små skolor. Vi vill
782 därför ge Skolverket i uppdrag att ta fram faktaunderlag kring små skolors kvalitet och stöd för
783 dess särskilda utmaningar. Vi vill också att Skolverket ska göra en genomlysning av dagens
784 regelverk för att se om det finns regelverk där Skollagen kan vara mer flexibel för att skapa
785 underlag för utveckling även för små skolor och små huvudmän.
786

787 **Stärkt finansiering till små skolor**

788 Mindre skolor riskerar att läggas ned, inte minst på den svenska landsbygden, med långvariga
789 negativa konsekvenser som följd både för eleverna men också för samhället i stort. Små enheter
790 blir dyrare då en lärare på den typen av skola har färre elever i varje undervisningsgrupp. Det
791 behövs ett utökat statligt stöd för att kunna bibehålla och utveckla landets små skolor. När
792 kommuner får stöd till skolan så behöver en parameter vara avstånd/gleshet när det kommer till
793 fördelningen.

794 **8. Ett starkt pedagogiskt ledarskap med tillit till** 795 **professionen**

796 En central förutsättning för elevernas skolframgång är ett skickligt ledarskap hos rektorerna.
797 Rektorn har ett särskilt ansvar att förebygga och fånga upp elever som riskerar att inte nå
798 kunskapsmålen och sätta in åtgärder så att varje elev når sin fulla potential. Rektorns mandat
799 behöver därför stärkas.

800 **Problembild**

801 Lärarna och rektorerna är helt avgörande för en bra skola. De flesta vuxna minns en lärare, och ofta
802 flera, som såg en lite extra, som fanns där när man behövde stöd och som skapade ett sug efter att
803 lära sig mer. Man kanske inte stötte på rektorn lika ofta men många har hans eller hennes hårda
804 arbete att tacka för en bra skolgång.

805
806 Svensk skola behöver både fler lärare och en bättre arbetsmiljö för de som är lärare idag, med
807 bättre trygghet, mindre administration och större tillit till deras kompetens och omdöme. För
808 verkligheten är en annan. Enligt Arbetsmiljöverket har nio av tio grund- och gymnasieskolor brister
809 i arbetsmiljöarbetet och var fjärde lärare lider av stressrelaterade problem.

810 Personalomsättningen är följaktligen alldeles för hög på många skolor. Enligt Talis 2018 har
811 medianhögstadieläraren varit på sin skola i fem år, vilket är kortare tid än de andra nordiska
812 länderna och genomsnittet i OECD. Varannan lärare på låg- och mellanstadiet har utsatts för
813 fysiskt våld, och värst är det för lärare i fritidshem, enligt Lärarnas Riksförbund. Sjuttiofyra procent
814 av lärarna säger att de utsatts för verbalt våld minst en gång de senaste åren. Kvinnor är mer
815 utsatta än män. En annan del som behöver åtgärdas är lärarnas arbetsbelastning och den tid de
816 lägger på annat än undervisning.

817 Förutom att skapa förutsättningar för de lärare som idag finns i skolan att stanna kvar behöver vi
818 också se till att det utbildas fler lärare. Dels behöver de som är obehöriga och undervisar idag bli
819 behöriga, dels behöver det skapas fler vägar in i läraryrket. Rektorernas roll går inte heller att
820 underskatta. Den är komplex; rektorn är både pedagogisk ledare och ansvarig personalchef för
821 förskollärare, lärare och övrig personal. Som ansvarig har rektorn också en mängd externa aktörer
822 och intressen att förhålla sig till, inte minst föräldrar och kontakter med andra myndigheter. En
823 stor del av rektorernas tid går åt till administration och det gör att det är svårt att också vara en
824 pedagogisk ledare. Det är därför viktigt att skala bort onödiga administrativa uppgifter och
825 säkerställa att rektorerna kan arbeta med sina kärnupdrag.
826

827 Enligt utredningen "Rektorn och styrkedjan" är det sedan tidigare känt att många rektorer anser att
828 de på grund av en stor mängd administrativa uppgifter inte kan avsätta tillräckligt med tid för
829 pedagogisk ledning av verksamheten. Många rektorer upplever svårigheter med att klara av alla de
830 uppgifter de har ansvar för, vilket utredningen menar delvis beror på styrkedjan. Vissa
831 rektorsbeslut får inte delegeras till någon annan. Personalgrupperna är ofta väldigt stora för varje
832 rektor. En rektor kan också ha ansvar för flera stora separata skolenheter och olika skolformer.
833 Här är forskningen samstämmig. För många medarbetare i en arbetsgrupp undergräver chefens
834 möjligheter att vara en bra ledare.
835

836 Det kanske därför inte är så konstigt att åtta av tio skolledare har bytt jobb de senaste fem åren.
837 Den höga personalomsättningen och avsaknaden på kontinuitet i skolledarskapet kan få många
838 negativa konsekvenser. Bland annat påverkar det lärarnas trivsel och kan leda till att även lärare
839 slutar. Det påverkar kontinuiteten i undervisningen och eleverna. Det är onda spiraler som måste
840 brytas.
841

842 **Vad vi vill**

843 **Minskad administration genom smarta digitala system**

844 Det ska vara enkelt att vara rektor. Då behöver vi skapa förutsättningar för det.
845 Vi behöver minska den byråkratiska och administrativa kontrollen av rektorerna. En sådan del är
846 att rektorn rapporterar in uppgifter till både huvudman och skolmyndigheterna. En del för att lätta
847 den administrativa arbetsbördan är att säkerställa att det finns system med gemensamma
848 standarder. Särskilt viktigt är det med digitala system för elevuppföljningar som ska underlätta för
849 rektor, och inte bli ytterligare en uppgift. Varje uppgift ska bara behöva lämnas en gång, på ett
850 enda ställe. Detta måste vara målet för all administration i skolan för både lärare och rektorer.
851
852

853 **Inför nationellt riktmärke för antal medarbetare per rektor**

854 Det är viktigt att rektorn ska kunna vara en pedagogisk ledare men idag är rektor allt längre ifrån
855 vardagen i skolan. Rektorernas förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet måste förbättras.
856 Idag har många rektorer en stor personalgrupp under sig och kan även vara rektor på flera stora
857 enheter samtidigt. Rektorerna har genom sin närvaro en stor betydelse för lärarnas arbetsmiljö och

858 förutsättningar för att ge elever bra undervisning. Det förutsätter att man som ledare har rimliga
859 förutsättningar. I hela välfärdssektorn finns ett grundläggande bekymmer med för många
860 medarbetare per chef. Det finns forskningsresultat som visar på att en arbetsledande chef bör ha
861 högst 20 till 25 medarbetare för att kunna skapa förutsättningar för en bra arbetsmiljö. I dag ligger
862 många verksamheter istället på det dubbla antalet medarbetare per chef, skolan är inget
863 undantag, vilket ger små möjligheter för en chef att vara närvarande, leda och stötta medarbetare.
864 Det här är ett arbetsmiljöproblem och ett jämställdhetsproblem då skolan är en kvinnodominerad
865 sektor. Centerpartiet vill se ett nationellt riktmärke för antal medarbetare per rektor. Det behöver
866 också bli tydligare vilka uppgifter som är lämpliga att delegera till biträdande rektorer.

867 868 **Hindra hot och våld i skolor – inför sekretessbrytande bestämmelser**

869 Det har skett flera allvarliga skoldåd under senaste åren som visar på behovet av en tydlig strategi
870 för att både förhindra och minimera skadan vid pågående dödligt våld. Det krävs både genuin
871 kunskap och stark samverkan mellan myndigheter för att förhindra grövre våldsdåd eller
872 skolattacker menar Skolsäkerhetsutredningen. Ju mer förberedd skolan och samhället i övrigt är,
873 desto större möjligheter att avbryta potentiellt farliga situationer som kan skada både elever och
874 lärare. Huvudmännen som är ytterst ansvarig för skolans studie- och arbetsmiljö bör ha
875 handlingsplaner och strategier för att hantera en potentiell farlig situation och hot och våld mot
876 elever och lärare. Vi vill också se sekretessbrytande bestämmelser som gör att polis, socialtjänst
877 och skola kan göra bättre riskbedömningar och ytterst förhindra skoldåd.

878 879 **Utred lärarnas arbetssituation**

880 Det är högst angeläget att skapa en bättre arbetsmiljö och frigöra mer tid till undervisning och
881 pedagogiskt ledarskap. Onödig administration måste bort. Tilliten till professionen måste öka. Det
882 handlar om att såväl lätta på Skollagens krav på dokumentation som att Skolmyndigheternas
883 begäran av dokumentation ska vara hanterbara. Vissa uppgifter kan läggas på andra kompetenser
884 inom skolan för att frigöra tid för undervisning. Vi vill att regeringen lägger fram en proposition
885 baserat på tillitsdelegationens betänkande för att minska kortsiktig och ryckig styrning samt
886 detaljerad och administrativt betungande uppföljning.

887 **Fler behöriga lärare - fler vägar in i läraryrket**

888 Vi behöver fler behöriga lärare. Idag är det många som är obehöriga som undervisar och det
889 behöver skapas utbildningsvägar för dem så att de blir behöriga. Gruppen obehöriga är inte en
890 homogen grupp så det behövs olika vägar in beroende på om personen ifråga har gått en
891 lärarutbildning men inte är behörig i det aktuella ämnet eller om personen inte har någon högre
892 utbildning alls, och allt där emellan. Det behövs också fler och olika vägar in i läraryrket och där är
893 Teach for Sweden ett bra exempel.

894 895 **Särskilda karriärtjänster för lärare och rektorer i skolor med låga resultat**

896 Ibland andra utanförskapsområden finns skolor som har stora utmaningar och som har haft låg
897 måloppfyllelse under en längre tid. För att vända utvecklingen krävs ett tydligt och inkluderande
898 ledarskap. En förutsättning är också att huvudmannen ger särskilt stöd utifrån skolans utmaningar
899 för att inte rektorns uppdrag ska bli alltför tungt. För att fler duktiga lärare och rektorer ska vilja
900 arbeta på skolor med större utmaningar vill vi se en satsning på karriärtjänster för lärare och
901 rektorer i skolor med långvarigt låga resultat.

902 903 **Tillit till professionen**

904 Endast ett fåtal rektorer anser att de har stora möjligheter att påverka nämndens/styrelsens
905 beslutsfattande. Rektorns mandat att fatta nödvändiga beslut för sin organisation och för att
906 eleverna ska kunna få det stöd de behöver måste öka. Personalen inom förskola och skola har lång
907 utbildning och erfarenhet och tilliten till professionen måste öka, det är de som vet vad som
908 behövs inom deras verksamheter. Här måste politiker på både lokal och nationell nivå visa större
909 tillit till professionen.

910 **Förslag till beslut**

911 **En bra start med fokus på språket**

- 912 1. Att allmän förskola införs från två års ålder.
- 913 2. Att en utbildningsgaranti för förskollärare införs.
- 914 3. Att kraven skärps för pedagogisk omsorg.
- 915 4. Att språkkrav införs för personal i förskola och pedagogisk omsorg
- 916 5. Att en bred utredning av förskolans förutsättningar tillsätts för en hållbar och likvärdig
917 förskola i hela landet
- 918 6. Att språkscreening i förskoleklass ska leda till stödinsatser vid behov.
- 919 7. Att elever med svag svenska, också de som är födda i Sverige, ska erbjudas
920 intensivundervisning i svenska med möjlighet till prioriterad timplan.
- 921 8. Att elevers rätt till läromedel regleras.
- 922 9. Att en central läromedelsgranskning införs.
- 923 10. Att verka för att läsåret förlängs i grundskolan.

924 **Ett tydligt resursfördelningssystem**

- 926 11. Att en ny modell för finansieringen oavsett skolhuvudman införs med en fast grundpeng
927 per skola och en rörlig elevpeng.
- 928 12. Att en betydande andel av statens riktade bidrag till skolan överförs till en grundpeng per
929 skola och att resterande del sammanförs till ett sektorsbidrag.
- 930 13. Att införa en gräns med max ett skolbyte per läsår i grundskolan, utöver särskilda skäl.
- 931 14. Att tilläggsbeloppen utreds.

932 **Höga förväntningar och betyg att lita på**

- 934 15. Att alla elever ska mötas av höga förväntningar.
- 935 16. Att verka för att stävja betygsinflationen genom att elevens resultat från nationella prov
936 vägs samman med lärarens betygssättning i det aktuella ämnet via statistisk moderering
937 eller annan likvärdig modell.
- 938 17. Att en sammanvägd bedömning införs för betygssteget E.
- 939 18. Att betyget F utreds.
- 940 19. Att kontinuerliga digitala kunskapsmätningar införs i skolan som stöd för bedömning av
941 elevernas progression.
- 942 20. Att införa nationell statistik som visar relation mellan betyg i högstadiet och genomförd
943 utbildning och etablering på arbetsmarknaden.
- 944 21. Att verka för att försöksverksamheten med spetsutbildningar permanentas och att elever
945 även ska kunna läsa en spetsutbildning på distans.

946 **Stöd till elever efter behov**

- 948 22. Att rektor ska ha rätt att besluta om distansundervisning inom ramen för särskilt stöd.
- 949 23. Att Skolverket ska få i uppdrag att kartlägga klasstorlekar.
- 950 24. Att ett nationellt frånvaroregister införs.
- 951 25. Att det skapas utrymme för mer pulshöjande aktiviteter inom skolan.
- 952 26. Att ett nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga inrättas.

953 **Utbildning ska leda till jobb**

- 955 27. Att gymnasieskolans introduktionsprogram bli mer yrkesinriktade.
- 956 28. Att karriärvägledningen sker systematiskt genom hela utbildningsväsendet.
- 957 29. Att statusen på yrkes- och lärlingsprogrammen höjs.
- 958 30. Att branschernas inflytande över yrkesprogrammen ökar.
- 959 31. Att tillsynen av yrkesprogrammen skärps.

960 **Valfrihet med rimlighet**

- 962 32. Att ett obligatoriskt och gemensamt skolval ca ett år innan skolstart införs inom
963 grundskolan.
- 964 33. Att slopa möjligheten att använda kö som urval vid val av skola.
- 965 34. Att offentlighetsprincipen ska införas för fristående förskolor och skolor, för att
966 säkerställa öppenhet och insyn.
- 967 35. Att konfessionella inslag i skolan enbart får tillåtas innan och efter skoldagen och ska vara
968 avskilt från undervisningen i rum och tid.
- 969 36. Att Skolinspektionen tar över tillsynen av förskolan.
- 970 37. Att ett förbud mot vinstutdelning vid kvalitetsbrister införs.

- 971 38. Att sanktionsavgifter införs som komplement till vite som åtgärd för skolor som missköter
972 sig.
973 39. Att kraven vid tillståndsprocessen för fristående skolor anpassas efter driftsform och
974 skolstorlek.
975 40. Att skolhuvudmän som inte har erbjudit elever tillräckligt med undervisningstid ska
976 kompensera eleverna skyndsamt för den undervisning eleverna har rätt till samt kunna
977 åläggas sanktionsavgifter.
978 41. Att skärpt kontroll av utländskt ägandeskap av skolor införs och att Skolinspektionen får
979 rätt att neka tillstånd på säkerhetspolitiska grunder.

980
981

Stöd till små skolor

- 982 42. Att små skolor ges ökade möjligheter till att använda fjärr- och distansundervisning.
983 43. Att skolor får möjlighet att hyra lärare av annan huvudman eller skolenhet, när det råder
984 lärarbrist.
985 44. Att en bred genomlysning av skollagen för att små skolor ska kunna utvecklas på bättre
986 villkor utförs.
987 45. Att finansieringen till små skolor stärks.

988
989

Ett starkt pedagogiskt ledarskap med tillit till professionen

- 990 46. Att lärarnas och rektorernas administration minskas genom smarta digitala system.
991 47. Att ett offentligt mål för antal medarbetare per rektor inom förskola och skola införs.
992 48. Att alla huvudmän har handlingsplaner mot hot och våld mot rektorer och lärare.
993 49. Att en utredning som syftar till att förbättra lärarnas arbetssituation och förutsättningar
994 tillsätts.
995 50. Att det skapas fler utbildningsvägar in i läraryrket för att få fler behöriga lärare.
996 51. Att särskilda karriärtjänster för lärare och rektorer i skolor med långvarigt låga resultat
997 införs.
998 52. Att Centerpartiet på lokal och nationell nivå, verkar för att stärka rektors mandat och
999 lärares möjlighet att utforma sin undervisning genom ökad tillit till professionen.

1000
1001
1002

Reservation

*Caroline von Seth, Emmyly Bönfors Jansson, Christer Jonsson och Rickard Nordin reserverar sig till förmån för tillägg av en ny att-sats efter att-sats 18 med följande lydelse:
Att betyg inte ges innan högstadiet*

Om reservationen bifalles bör redaktionskommittén ges i uppdrag att formulera ny brödtext med förslagsvis denna innebörd:

”Med högstadiet startar grundskolans sista steg som ska leda till att eleverna kan ta sig vidare till gymnasiet, vidare utbildning och arbetsmarknaden. I högstadiet strävar eleverna efter att uppnå målen i årskurs 9 och deras kunskaper bedöms efter dessa mål. Med betyg på högstadiet riktar sig betygen hela vägen mot samma mål. Forskning samt det faktum att skolor inte vill använda det, visar att betyg från årskurs 4 inte är lämpligt. Betyg i årskurs 6 förlorar dessutom sin relevans omedelbart när eleven tar steget till nästa nivå. Därför vill Centerpartiet ha betyg i högstadiet. Det kommer spara administration från lärarna på mellanstadiet. Genom de kontinuerliga digitala kunskapsmätningarna kommer vi ha en bättre koll på elevernas kunskaper än vad betygen kan ge oss. Borttagandet av betyg ändrar inte på att det är viktigt med en tydlig överlämning mellan skolor och mellan stadier så att mottagande lärare vet vilken nivå eleverna befinner sig på.”

1003